

Aan de leden**Datum**

6 december 2021

Kenmerk

TRE/U202100853

Lbr. 21/082

Telefoonnummer

070-373 83 93

Bijlage(n)

1

Onderwerp

Belangrijke ontwikkelingen positie raadsleden en wethouders

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Op 16 maart 2022 vinden de volgende gemeenteraadsverkiezingen plaats. Met deze brief willen wij zowel zittende als aankomende raadsleden en wethouders informeren over een aantal onderwerpen dat verband houdt met hun positie. Deze informatie is ook voor burgemeesters en griffiers relevant. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- de rechtspositie van politieke ambtsdragers;
- bestuurlijke integriteit;
- ondermijning;
- desinformatie;
- weerbaar bestuur;
- sterke lokale democratie.

Raadsleden hebben een belangrijke functie binnen ons democratisch stelsel. De aanpak van de grote maatschappelijke opgaven, de samenwerking in de regio en het financiële gemeentelijke keurslijf vragen veel van hen. Als VNG ondersteunen we de raadsleden en bestuurders, in nauwe samenwerking met de betrokken beroeps- en belangenverenigingen: de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, de Wethoudersvereniging, het Nederlandse Genootschap van Burgemeesters, de Vereniging van Gemeentesecretarissen en de Vereniging van Griffiers. Hieronder besteden we op hoofdlijnen aandacht aan de hierboven genoemde zes onderwerpen. Meer informatie hierover vindt u in de uitgebreide bijlage bij deze brief.

Rechtspositie

Raadsleden en wethouders hebben een bijzondere rechtspositie. In de bijlage bij deze ledenbrief vindt u een overzicht van de beloning, vergoedingen en voorzieningen voor raadsleden en wethouders. In het licht van de verkiezingen wordt er ook ingegaan op loopbaanoriëntatie en

ondersteuning van raadsleden met een functionele beperking. [Hier](#) leest u meer over de rechtspositie van raadsleden.

Integriteit

Integriteit van bestuurders en ambtenaren is een basisvoorwaarde voor het vertrouwen van de burger in het gemeentelijk handelen. Integriteit heeft ook alles te maken met kwaliteit en professionaliteit. [Hier](#) leest u meer over de integriteitsregels voor raadsleden en collegeleden.

Ondermijning

De enorme economische kracht en macht van criminele netwerken zet druk op het lokaal bestuur en de lokale democratie. Soms door verleiding, soms door intimidatie en geweld. [Hier](#) leest u meer over de invloed van ondermijning.

Desinformatie

Steeds vaker raakt desinformatie, versterkt door digitale middelen zoals sociale media, lokale aangelegenheden en voor de preventie en aanpak ervan wordt ook steeds nadrukkelijker naar gemeenten gekeken. [Hier](#) leest u meer over de invloed van desinformatie.

Weerbaarheid

Raadsleden, wethouders en burgemeesters kunnen geconfronteerd worden met agressie, bedreiging en intimidatie. Het democratisch proces kan hierdoor worden verstoord of zelfs ondermijnd. Dat bestuurders en raadsleden veilig kun ambt kunnen uitoefenen is een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende lokale democratie. [Hier](#) leest u meer over de mogelijkheden om uw weerbaarheid te verhogen.

Sterke lokale democratie

Een raadslid heeft niet alleen te maken met negatieve invloeden op de lokale democratie. Er zijn veel mogelijkheden om als raadslid zelf bij te dragen aan een sterke lokale democratie. Zo zijn er in de bijlage digitale modules en handreikingen opgenomen om uw bevoegdheden in de Gemeentewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen beter te benutten. [Hier](#) leest u meer over de mogelijkheden.

Vragen

Met deze informatie willen we u beter in staat stellen om uw bijzondere ambt te vervullen. Mocht u hierover nog vragen hebben, neemt u dan contact met ons op via info@vng.nl of 070-3738393. Rest ons u de komende jaren veel succes en plezier toe te wensen in uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Algemeen directeur

Rechtspositie politieke ambtsdragers

In aanloop naar de raadsverkiezingen ontvangt de VNG geregeld vragen over de rechtspositie van aankomend ambtsdragers. Daarnaast zijn er ook veel vragen van actieve ambtsdragers die met hun functie stoppen of dat overwegen.

Loopbaanoriëntatie nog actieve wethouders

U kunt nog gebruik maken van de aanspraak op loopbaanoriëntatie tijdens het ambt (art. 3.2.11 Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers). Na uw aftreden geldt voor u na drie maanden de sollicitatieplicht en heeft u recht op re-integratiebegeleiding (zie [Sollicitatieplicht en outplacement voor politieke ambtsdragers \(2e, gewijzigde druk\) | Brochure | Politieke ambtsdragers](#)). Voor vragen over uw rechtspositie of re-integratie kunt u ook contact opnemen met de Wethoudersvereniging via info@wethoudersvereniging.nl

Een periode van drie maanden na aftreden kan nodig zijn voor het verwerken van een plotseling vertrek uit de politiek, maar dat geldt lang niet voor iedereen. De praktijk van de afgelopen jaren leert dat politieke ambtsdragers vaak al eerder gaan zoeken naar betaalde werkzaamheden. Dit is proactief maar kan de kansen op de arbeidsmarkt ook verkleinen. Het risico bestaat dat ambtsdragers zo kort na het aftreden nog geen helder beeld van de eigen toekomst voor ogen hebben.

Als ambtsdragers niettemin eerder willen beginnen met solliciteren, is het aan te raden zo snel mogelijk contact op te nemen met de uitvoeringsorganisatie die de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa) voor hen uitvoert. De keuze voor een bureau om het re-integratietraject te lopen is aan u als ambtsdrager zelf, deze keuze is vrij. In overleg kan dan de re-integratiebegeleiding eerder starten en kan meteen worden begonnen met het opstellen van een re-integratieplan. In het op grond van de Appa verplichte re-integratieplan worden de eerdere activiteiten op het gebied van scholing, loopbaanoriëntatie en mobiliteitsbevordering meegenomen. Dit om dubbelingen of ongewenst uitstel van sollicitatieactiviteiten te voorkomen. In dit verband is het ook van belang dat het college van B&W hierbij zelf de regie heeft: zowel tijdens het ambt als tijdens de uitkering is de gemeente opdrachtgever.

Loopbaanoriëntatie nog actieve raadsleden

Indien u raadslid bent in een gemeente uit klasse 7, 8 of 9 en uw gemeente heeft daartoe een verordening opgenomen, kunt u aanspraak maken op loopbaanoriëntatie tijdens het ambt (artikel 3.1.8). Als u raadslid bent in een gemeente in een andere klasse of als er niet zo'n verordening is, hebt u die aanspraak niet. Voor een raadslid geldt geen uitkering na aftreden uit hoofde van het raadslidmaatschap. Voor vragen over uw rechtspositie kunt u ook contact opnemen met de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden via info@raadsleden.nl.

ICT-middelen

Conform de mede door gemeenten vastgestelde Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), die geldt vanaf 1 januari 2019 (Staatscourant 26526; control 8.1.4), moeten "alle medewerkers en externe gebruikers alle bedrijfsmiddelen van de organisatie die ze in hun bezit hebben bij beëindiging van hun dienstverband, contract of overeenkomst teruggeven". Zij kunnen hun ICT-middelen dus niet overnemen van de gemeente. Dit geldt voor zowel wethouders als raadsleden.

Rechtspositie aankomende wethouders en raadsleden

Informatie over de rechtspositionele aanspraken vindt u in de volgende circulaire van het ministerie van BZK: [Circulaire introductie Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers gemeenten | Circulaire | Politieke ambtsdragers](#) en [191204-Circulaire gemeenten-Specifieke aandachtspunten Rechtspositiebesluit dpa | Circulaire | Politieke ambtsdragers](#). Sinds 2019 geldt het nieuwe, gemoderniseerde en geharmoniseerde Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. Bij die introductie is alles van de rechtspositie van burgemeesters, wethouders, raadsleden en commissieleden nog eens toegelicht in bovengenoemde circulaire. Verder is van belang de Handreiking Integriteit: [Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen | Brochure | Politieke ambtsdragers](#).

Raadsleden met een functionele beperking

Aankomende raadsleden met een structurele functionele beperking kunnen mogelijk nog deelnemen aan de pilot "Financiële ondersteuning kandidaats-raadsleden". In deze pilot ontvangen deelnemers een bestedingsbudget van maximaal 2.000 euro voor kosten die zij vanwege de eigen beperking maken tijdens de kandidaatstellingsperiode. Het gaat dan bijvoorbeeld om extra vervoerskosten, kosten voor communicatie (zoals een doventolk), ondersteuning bij Algemeen Dagelijkse levensverrichtingen (ADL) en aan het inhuren van zorg om de verkiezingscampagne te kunnen volbrengen. Het gaat dus niet om campagne- en promotiekosten zoals het drukken van verkiezingsfolders. Meer informatie kunt u vinden op: [Pilots voor meer politieke ambtsdragers met een beperking van start | Nieuwsbericht | Politieke ambtsdragers](#).

Bestuurlijke integriteit

Integere bestuurders en ambtenaren zijn een basisvoorwaarde voor het vertrouwen van de burger in het gemeentelijk handelen. Integriteit heeft ook alles te maken met kwaliteit en professionaliteit. Om de integriteit hoog te houden, zijn allereerst individuele politici en ambtenaren zelf verantwoordelijk. Daarnaast zijn college en raad gezamenlijk verantwoordelijk voor een goed integriteitsbeleid en het periodiek agenderen van het thema integriteit.

In de afgelopen kabinetsperiode heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) extra aandacht geschonken aan de integriteit in het openbaar bestuur. Dit gebeurde met twee wetsvoorstellen en een geactualiseerde [Handreiking integriteit politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen met meldcodes integriteit](#). Ook verscheen een [Beleidskader voor de ontheffing door Gedeputeerde Staten van verboden handelingen van raadsleden](#).

Wijzigingen Gemeentewet

Met een aantal wijzigingen in de Gemeentewet wil de minister van BZK de integriteit van het decentraal bestuur bevorderen. Het parlement moet nog instemmen met deze wijzigingen. Naar verwachting treden ze uiterlijk op 1 april 2022 in werking. Het gaat om:

- een verplichte Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voor wethouders;
- meer duidelijkheid over onverenigbare functies, verboden handelingen van collegeleden en raadsleden en situaties waarin raadsleden niet zouden moeten meestemmen;
- een modernere procedure om geheimhouding op informatie van de raad en het college te leggen;
- een sterkere positie van de Commissaris van de Koning bij integriteitskwesties in een gemeente.

Bovendien werkte de minister van BZK op verzoek van de Tweede Kamer aan een nota van wijziging op het wetsvoorstel waarmee ook een risicoanalyse voor kandidaat-wethouders verplicht zou worden. Op 3 november 2021 heeft de Raad van State echter zodanig negatief over deze verplichte risicoanalyse geadviseerd dat de minister van BZK de nota van wijziging niet bij de Tweede Kamer indient. De minister van BZK gaat nu in overleg met de koepels aan de slag met een zelfstandig wetsvoorstel hierover. Dat lukt niet meer voor de gemeenteraadsverkiezingen 2022.

Zie voor meer informatie:

[Wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur](#)

[Nota van wijziging op het wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur](#)

Handreiking en modelgedragscode integriteit

De [Handreiking integriteit politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen](#) is eerder dit jaar geactualiseerd. Dat geldt ook voor de modelgedragscodes integriteit voor volksvertegenwoordigers en (dagelijkse) bestuurders. Nieuw in de handreiking is het hoofdstuk over werving en selectie van politieke ambtsdragers. Verder worden onderwerpen behandeld als belangenverstrengeling, omgaan met informatie, met geschenken, diensten en uitnodigingen. De Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers is een gezamenlijke uitgave van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen.

Beleidskader ontheffing verboden handelingen

Om de verhouding tussen raadsleden en de gemeente zuiver te houden zijn bepaalde handelingen, vooral in de economische sfeer, verboden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om werkzaamheden als advocaat of adviseur voor het gemeentebestuur of voor de tegenpartij daarvan. Ook is het verboden om een derde te vertegenwoordigen of te adviseren die met het gemeentebestuur een bepaalde overeenkomst sluit, bijvoorbeeld voor de verkoop of verhuur van onroerend goed of het aannemen van werk. De verboden handelingen betreffen handelingen waarmee een raadslid zich kan compromitteren of waardoor het belang kan worden geschaad. Raadsleden zijn zelf verantwoordelijk voor naleving van het verbod.

Gedeputeerde Staten hebben echter de mogelijkheid om het raadslid ontheffing te verlenen voor verboden handelingen die betrekking hebben op het aangaan van een overeenkomst met de gemeente. Om Gedeputeerde Staten en raadsleden meer duidelijkheid te bieden over deze ontheffingsmogelijkheid, heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het [Modelbeleidskader ontheffing verboden handelingen](#) laten opstellen. Met dit kader moeten bestuurders van decentrale overheden, gemeentesecretarissen en griffiers handvatten krijgen om 'het goede gesprek' te voeren over de reikwijdte en werking van de ontheffingsmogelijkheid.

Het Modelbeleidskader ontheffing verboden handelingen bevat de volgende onderdelen:

- Een beschrijving van wat een verboden handeling is;
- Een beschrijving van de gevallen waarin ontheffing kan worden verleend;
- Een beschrijving van het proces om ontheffing aan te vragen;
- Inhoudelijke afwegingscriteria voor Gedeputeerde Staten;
- Een beschrijving van veel voorkomende gevallen en van verschillende typen overeenkomsten waarbij sprake kan zijn van een verboden handeling.

Ondermijning

Ondermijnende criminaliteit wordt vaak een 'veelkoppig monster' genoemd, dat in elke gemeente de kop opsteekt.

Een greep uit de voorbeelden.

Door het hele land worden dagelijks hennepkwekerijen en synthetische drugslabs ontmanteld en wordt drugsafval gedumpt. Drieduizend kilo cocaïne met een straatwaarde van € 195 miljoen wordt aangetroffen in De Kwakel, een drugslab midden in het centrum van Veghel, een crystal meth-lab in Arnhem, miljoenen aan cocaïne in uitgeholde boomstammen in de haven van Rotterdam, een ondergrondse drugsafvalput op de Brabantse Wal, harddrugs en wapens in een loods in Enschede, de moord op advocaat Derk Wiersum, martelcontainers in een loods. De moord op Peter R. de Vries, op klaarlichte dag, geldt als recent dieptepunt in de spiraal van ondermijnende criminaliteit.

Gemeenten groot en klein zien dagelijks de gevolgen van deze ondermijnende criminaliteit. Corruptie, bedreigingen, intimidatie, geweld en helaas steeds meer (dodelijke) slachtoffers. Ook als 'vergissing'. Al jaren strijden gemeenten tegen deze uitwassen, met streng beleid en nog strengere verordeningen. Zij weren criminelen uit de buurt van kwetsbare inwoners, passen de Wet Bibob toe. Zij rollen hennepkwekerijen en drugslabs op en sluiten van panden. Gemeenten trekken samen met politie en openbaar ministerie op om de gemeente op te schonen ten behoeve van leefbaarheid en veiligheid, maar het is een grote opgave.

De VNG zet zich voor gemeenten in om de aanpak van ondermijning te intensiveren:

- Structurele financiering voor een langdurige, brede, integrale en preventieve aanpak gericht op ondermijning in bepaalde kwetsbare wijken, buurten en in landelijke gebieden;
- Volwaardige mogelijkheden voor informatie-uitwisseling;
- Investeren in weerbaarheid en integriteit van volksvertegenwoordigers, bestuurders en ambtenaren;
- Afgepakte gelden moeten vanuit een afpakfonds regionaal en lokaal geormerkt terugvloeien voor de aanpak van ondermijning.

Meer informatie over ondermijning is te lezen via <https://www.kennisplatformondermijning.nl/>

Impact voor gemeenten

De enorme economische kracht en macht van criminele netwerken zetten druk op de het lokaal bestuur en de lokale democratie. Soms door verleiding en soms door intimidatie en geweld. Op alle gemeentelijke niveaus is weerbaarheid en integriteit aan de orde, niet alleen in het stadhuis maar bijvoorbeeld ook bij havenmeesters en in gemeentelijke bedrijven of deelnemingen.

Gemeenteraadsleden en wethouders worden sinds 2014 steeds vaker geconfronteerd met de kracht van criminelen. Sindsdien is sprake van een brede toename van het aantal politieke ambtsdragers in het decentraal bestuur dat te maken heeft met een of meerdere vormen van agressie of geweld door externen, zoals burgers of ondernemers. Het varieert van verbale agressie, zoals schelden, kwetsen, kleinerende of discriminerende opmerkingen, tot bedreiging en intimidatie en in enkele gevallen tot fysiek geweld.

Empirisch onderzoek heeft uitgewezen dat op het politiek-bestuurlijke niveau de focus meer op ondermijning ligt, waar voor de medewerkers van gemeenten juist meer aandacht is voor het brede thema van agressie en geweld, vanuit de gemeentelijke rol als werkgever. De aandacht van gemeenten rond ondermijning en de lokale democratie staat nog weinig structureel op de agenda en er wordt in veel gevallen incident-gestuurd gewerkt.

Binnen de politiek-bestuurlijke organisatie van de gemeente is de centrale contactpersoon voor de thema's agressie, intimidatie en ondermijning de burgemeester, die hiertoe wordt ondersteund door een adviseur Openbare Orde en Veiligheid en door de griffier als het om gemeenteraadsleden gaat. Voor de gemeenteraadsverkiezingen zijn er vanuit de platforms van de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC's) ondersteunende producten opgeleverd:

<https://www.kennisplatformondermijning.nl/kennisbank/bijlage/593>

Desinformatie

De aandacht voor desinformatie heeft in de afgelopen maanden een vlucht genomen. In het bijzonder de rol en verantwoordelijkheid van gemeenten staat hierbij prominent op de agenda. Steeds vaker raakt desinformatie, versterkt door digitale middelen zoals sociale media, lokale aangelegenheden en voor de preventie en aanpak ervan wordt ook steeds nadrukkelijker naar gemeenten gekeken. In de VNG-commissies Bestuur en Veiligheid, Informatiesamenleving, Raadsleden en Griffiers en Europa en Internationaal is dit onderwerp al eerder aan bod gekomen. Hierin is opgeroepen te komen tot een programmaplan desinformatie, deze wordt hier nu besproken en is een samenwerking met het ministerie van BZK. Het betreft een éénjarig programmaplan.

Achtergrond

Desinformatie kent verschillende dimensies. Belangrijk in de definitie van desinformatie is dat er misleidende informatie wordt verspreid met kwade intenties. Complottheorieën zijn een opkomende vorm van desinformatie waar nu weinig tot geen specifiek beleid voor is. Wantrouwen in de overheid is één van de pijlers van deze theorieën, waardoor de overheid feitelijk in zijn geheel buitenspel wordt gezet als deel van het complot. Verspreiding gebeurt via digitale middelen die bijdragen aan de explosieve groei en de laatste jaren ook vaker via bijvoorbeeld flyers.

Voorliggend programma ziet toe op desinformatie en complottheorieën die **niet** afkomstig zijn van statelijke actoren. In dat laatste geval zijn andere protocollen en organisaties betrokken. Alle andere vormen van desinformatie en complottheorieën vallen wel onder de scope van dit programmaplan.

Problematiek

Desinformatie en complottheorieën kunnen op meerdere manieren problematisch zijn voor gemeenten. Als eerste als veiligheidsvraagstuk: desinformatie kan lokaal maatschappelijke onrust veroorzaken en ontwrichtend werken in de samenleving vanwege de groeiende anti-overheidssentimenten die ermee gepaard gaan. Maatschappelijke onrust en desinformatie kunnen elkaar versterken. Dit brengt nieuwe dimensies in de vraagstukken waar gemeenten voor staan.

Aan de andere kant kan desinformatie ook direct problematisch werken voor het lokale democratische proces en de democratische rechtsorde. Daarbij kan onderscheid gemaakt worden tussen raadsleden die zelf actief desinformatie verspreiden, raadsleden die ontvankelijk zijn voor desinformatie en raadsleden die slachtoffer zijn geworden van desinformatie – al dan niet via ongewenste buitenlandse inmenging. Dit kan een zeer ontwrichtende en ondermijnende werking hebben op de democratische rechtsorde en het vertrouwen in de overheid. In dit scenario is de rol van griffier uiteraard van groot belang.

Tot slot is er steeds meer sprake van de verstoring van interne processen en/of bedrijfsvoering van gemeenten vanwege complottheorieën. Denk hierbij aan gerichte belacties, inwoners die met allerlei vragen en eisen aankloppen bij gemeenten en daarmee lopende processen, al dan niet doelbewust, frustreren.

Doel programma

Het doel van het programma is tweeledig: aan de ene kant inzetten op het komen tot een visie op de lokale aanpak van desinformatie. Om hiertoe te komen, worden sprekers ingezet en vinden dialoogsessies in het land plaats over de diverse aspecten van dit onderwerp in relatie tot de lokale

aanpak. Dit moet ook, indien uit de visievorming blijkt dat hier behoefte aan is, de basis vormen voor een meerjarig en uitgebreider programma desinformatie.

Maar om in de tussentijd niet te wachten met voor gemeenten noodzakelijke ondersteuning wordt ook ingezet op het schrijven van een handreiking voor gemeentelijke klantcontactcentra: wat te doen bij inkomende vragen en eisen van inwoners op basis van desinformatie en complottheorieën? Ook wordt ingezet op voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen, om zo ambtenaren en bestuurders handvatten te geven mocht de situatie lokaal daarom vragen. Gemeenten kunnen voor ondersteuning ook terecht bij het Ondersteuningspunt Maatschappelijke Onrust (OMO) van het ministerie van BZK via: omo@minbzk.nl

Inzet en positionering VNG/gemeenten

Het komende jaar wil de VNG inzetten op de bewustwording rond dit onderwerp. Ook vanuit de lobby en mogelijk richting de formatie. Het gaat daarbij nadrukkelijk om de lokale aanpak. Tegelijkertijd moet bij statelijke dreigingen en (verspreiding van) desinformatie ook het rijk de handschoen oppakken. Met de bestuurlijk portefeuillehouders vanuit de VNG-commissies is afgesproken dat de VNG hierin de actieve rol oppakt die dit onderwerp vraagt.

Weerbaar bestuur

Raadsleden, wethouders en burgemeesters kunnen geconfronteerd worden met agressie, bedreiging en intimidatie. Het democratisch proces kan door deze vormen van geweld worden verstoord en zelf ondermijnd. Veilig uw ambt uit kunnen oefenen is een belangrijke voorwaarde voor een goede lokale democratie en openbaar bestuur.

Netwerk weerbaar bestuur

Het Netwerk Weerbaar Bestuur spant zich door middel van bewustwording, voorlichting, ondersteuning en nazorg in voor een weerbaar bestuur, voor decentrale bestuurders en volksvertegenwoordigers. De VNG participeert in het Netwerk Weerbaar Bestuur, samen met de beroeps- en vakverenigingen, onder meer de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden (NVvR), de Wethoudersvereniging (WHV) en het Nederlands Genootschap van Burgemeesters (NGB).

Persoonlijke weerbaarheidsscan

Verder heeft het ministerie van BZK de mogelijkheid van een [persoonlijke weerbaarheidsscan](#) laten ontwikkelen. De weerbaarheidsscan is een individuele rapportage voor wethouders, burgemeester en gemeentesecretarissen. De scan kan worden toegepast bij benoeming en halverwege de collegeperiode. De scan bestaat uit drie delen. De delen geven gezamenlijk een oordeel over de weerbaarheid. De rapportage eindigt met aanbevelingen om risico's aan te pakken en de weerbaarheid te verhogen.

Leidraad Veilig Bestuur

In de [Leidraad Veilig Bestuur](#) vindt u een overzicht van de beschikbare producten en diensten om de gemeente weerbaarder te maken tegen ongewenste druk van buiten. U kunt zich hierop voorbereiden door als gemeenteraad en college een [collectieve norm](#) vast te stellen tegen intimidatie en agressie. Door het maken van duidelijke afspraken en blijvend het gesprek met elkaar aan te gaan, laten bestuurders en volksvertegenwoordigers zien dat ze dit gedrag afkeuren en dat ze elkaar steunen als het hen overkomt.

Woningscan

Politieke ambtsdragers kunnen een woningscan laten doen, waarbij een onafhankelijke veiligheidsadviseur de veiligheidsrisico's van de woning in kaart brengt en concrete tips geeft om de veiligheid van de woning te verbeteren. Voor wethouders en burgemeesters is de mogelijkheid opgenomen in hun rechtspositie om een financiële tegemoetkoming te krijgen om de [woning preventief te laten beveiligen](#), met een vaststaand pakket aan maatregelen.

Integrale beveiligingsaanpak

Voor een weerbare gemeente is een [integrale beveiligingsaanpak](#) van belang. Een integrale beveiligingsaanpak bestaat uit samenhangende maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging, beveiliging van de gemeentelijke gebouwen en van de personen in die gebouwen. U kunt hierover in gesprek gaan met de gemeentesecretaris.

Intimidatie of bedreiging

Als u te maken krijgt met intimidatie of bedreiging is het belangrijk dat u dit binnen de organisatie meldt en dat uw melding wordt geregistreerd. Door te melden kan er effectief gereageerd worden op dader en krijgt u de benodigde steun, bescherming en nazorg. Bij strafbare feiten kan de gemeente namens u aangifte doen bij de politie of kunt u zelf aangifte doen.

Ondersteuningsteam

Ook kunt u terecht bij het Ondersteuningsteam Weerbaar bestuur voor steun, advies en nazorg. U kunt contact opnemen via het telefoonnummer 070-3738314. U krijgt dan een van de contactpersonen van het ondersteuningsteam aan de lijn. Dit team bestaat uit vertrouwenspersonen van de beroeps- en belangenverenigingen van burgemeesters, wethouders en raadsleden en het ministerie van BZK. Deze contactpersoon denkt met u mee, adviseert en schakelt waar nodig netwerkpartners in.

Voor meer informatie over weerbaar bestuur kunt u terecht op <https://www.weerbaar-bestuur.nl> of kunt u een e-mail sturen naar politiekeambtsdragers@minbzk.nl.

Sterke lokale democratie

Op verschillende manieren zijn de minister van BZK, de VNG en de beroeps- en belangenverenigingen van raadsleden, griffiers, wethouders, gemeentesecretarissen en burgemeesters bezig om de lokale democratie te versterken. Het samenwerkingsprogramma Democratie in Actie biedt kennis, expertise en instrumenten om scherper en effectiever te kunnen werken als raadslid in de lokale democratie. Te denken valt aan de rol van gemeenteraden bij de Regionale Energiestrategieën en Participatieverordeningen (zie website [Lokale Democratie](#) en de digitale leeromgeving voor raadsleden). Dit gebeurt verder ook met:

- handreikingen voor raadsleden en bestuurders om hun bevoegdheden uit de Gemeentewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen beter te benutten;
- de inzet van de VNG voor de kabinetsformatie om te komen tot betere bestuurlijke en financiële verhoudingen tussen gemeenten en rijksoverheid.

Handreikingen Gemeentewet en Wet gemeenschappelijke regelingen

Het ministerie van BZK heeft in samenspraak met de VNG een aantal handreikingen laten opstellen waarmee raadsleden en bestuurders hun bevoegdheden uit de Gemeentewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen beter kunnen benutten:

- [Statuut binnengemeentelijke en regionale samenwerking](#)
- [Infographic binnengemeentelijke organisatie](#)
- [Menukaart afstemming tussen raden bij intergemeentelijke samenwerking](#)
- [Informatiepositie raadsleden ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen](#)
- [Handelingsperspectieven ten aanzien van verbonden partijen](#)
- [Handreiking bevoegdheid gemeenten om hogere regels aan te vullen](#)

Inzet kabinetsformatie: betere bestuurlijke en financiële verhoudingen

De kabinetsformatie is voor gemeenten erg belangrijk. Tijdens dit proces kunnen we met het nieuwe kabinet afspraken maken voor de toekomst. Dat is hard nodig, want veel gemeenten kampen met ernstige financiële problemen. Ook moeten de interbestuurlijke verhoudingen veranderen. Met meer verantwoordelijkheden en beleidsvrijheid kunnen gemeenten hun ambities beter waarmaken. Zie ook: [VNG programma inzet kabinetsformatie 2021](#).

Gemeenten zitten momenteel klem. De financiën zijn niet op orde en de interbestuurlijke verhoudingen werken beklemmend in plaats van ondersteunend. De tekorten, die voortkomen uit keuzes van eerdere kabinetten, tasten de autonomie en de slagkracht van gemeenten aan. Zo wordt het moeilijk om bij te dragen aan de oplossingen die Nederland nodig heeft om sterker uit de crisis te komen. De taken en middelen van gemeenten zijn niet in balans, onderzoek na onderzoek wijst uit dat er structurele oplossing nodig is. Het herstellen van de financiële positie van gemeenten op langlopende dossiers is een belangrijke voorwaarde om verder te kunnen op andere terreinen.

De interbestuurlijke verhoudingen tussen gemeenten en de rijksoverheid moeten in balans worden gebracht. Op korte termijn kan dat door duidelijke afspraken te maken. Voor de lange termijn heeft de VNG een compleet nieuw wetsvoorstel: de Wet op het decentraal bestuur, waarin onder meer de versterking van het evenwicht tussen bestuurslagen wordt geregeld. Als aan deze randvoorwaarden wordt voldaan, kunnen gemeenten een bijdrage leveren aan inhoudelijke dossiers zoals bij wonen, uitvoering van het Klimaatakkoord, regionale economie en digitalisering. Gemeenten kunnen ook een goede impuls geven aan de kwaliteit van de uitvoering. Een belangrijk aspect hierbij is het waarborgen van de menselijke maat.